

Holding vagy részvénytársaság?

A képviselők sokkal többet vitáztak azon, mennyi legyen az önkormányzati vállalatokat felügyelő bizottságok elnökeinek és tagjainak javadalmazása, mint amennyi időt a különböző átalakítási tervekre szánt a plénum. Aztán valamikor tavasz közepén valahonnan mégis „lett” egy koncepció, ki tudja honnan, csak úgy nagy hirtelen odapottyant, s rögtvet szapulni is kezdtek a szenátorok, mondván, olyannyira hevenyészett, hogy az igényes „koncepció” elnevezést a legkevésbé sem érdemli meg. Mások kárhoztatták a testületet: semmiféle átfogó, stratégiai elgondolása nincs arra vonatkozóan, miféle várost akar létrehozni. Nincs közgazdasági, kereskedelmi, idegenforgalmi stb. kontextus, amelybe a pillanatnyi, aktuális elemek, a közgyűlés napi döntései, a polgármester tevékenysége, az apparátus végrehajtó munkája beilleszkedne. Ám az idő sürgetett s mára kikristályosodni látszanak a különféle nézetek. Három fő csoportját reprezentálják az alábbi beszélgetések: holdingot vagy részvénytársaságot csináljanak-e, vagy inkább újítsák föl a költségvetési szervként való működést az önkormányzati vállalatoknál, esetleg hozzák rendbe a cégek homlokzatait csekély szellemi és anyagi befektetést igénylő külső tatarozással.

Kockázatmentes kéregetés

A közgyűlés és a felügyelő bizottságok elszántan keresik az önkormányzati vállalatok lehetséges új gazdálkodási formáit, de túl messzire nem jutottak, s ma már hallatszanak olyan hangok is, amelyek a vizsakanyarodást sürgetik a szigorúan szabályozó, elosztó jellegű szisztémához. Dr. Tóth László megbízott jegyzőt arról kérdeztük, valóban járhat-e előnyökkel a régi működési keret: a költségvetési szerv vagy vállalat megtartása?

– Egyik elképzelés mellett sem szeretném letenni a voksomat. Az kétségtelen, hogy a vállalkozásoknak korszerűbb változatait jelentik a különböző társasági formák: a kft., a betéti társaság vagy az rt. A költségvetési szervek mindig problémát jelentettek. Létrehozásuk nem a nagyvárosokat jellemezte, hanem a kisebb településeket, ahol nem voltak meg a feltételek arra, hogy a közüzemi szolgáltatásokat vállalati keretben biztosítsák. Tulajdonképpen egy kényelmes gazdálkodási forma ez: minden forrás a költségvetésből ered, a saját bevételek nem meghatározóak. A fejlesztéseket úgyisintén közpénzen bonyolítják: magyarán, az utolsó kukartartályt is csak az önkormányzat segítségével tudják megvásárolni. Szó nincs itt nyereségérdekeltségről. Ám nem merném teljességgel kizárni, hogy az avult formának nem lehetne létrehozni egy modernebb változatát, amely életképessé válhatna ilyen szigorú gazdasági közegben is.

– Mondhatjuk-e, hogy a költségvetési szerv vezetői felelősség nélkül gazdálkodhatnak? – Ilyen határozottan nem. Beszámolási kötelezettséggel tartoznak, s az éves költségvetési előirányzatokat illik betartaniuk. Nincs viszont úgynevezett eredményérdekeltségük, amely a nem költségvetési intézményeket jellemzi. Lényegében kockázatmentesen működnek: ha emelkednek az árak s az előirányzat kevésnek bizonyul, abban a pillanatban pótlásért jelentkezhettek, s ezt minden alkalommal meg is teszik. Gazdálkodásuk annyiban kötött, hogy az adott támogatáson belül csak meghatározott részt fordíthatnak bérre, tehát nem futtathatják fel például a vezetők havi járandóságát

stb., de arra sem kapnak semmiféle ösztönzést, hogy megtakarításokra törekedjenek.

– Az önkormányzati vállalat mennyivel fejlettebb forma?

– Az irányítás módja különbözteti meg a vállalatot a költségvetési szervtől. A város vezetése 1985-től nem tud közvetlenül beleszólni az irányításba, csakis az általa kialakított szabályozókon: az előirányzatok és a célfeladatok támogatásának rendszerén s a premizáláson keresztül avatkozhat be, továbbá a megrendelések segítségével, tudniillik természetesen a város e vállalatok legnagyobb megrendelője. Ezek egyébként szabad gazdálkodást folytatnak, következtetésképp kettős vagyonnal rendelkeznek: vállalati különvagyont halmoznak fel, emellett esetleg kezelik az önkormányzat vagyonát, például az IKV a lakásállományt.

– Ha az IKV rt.-vé alakul, mekkora magánvagyont szakíthat a községből?

– Az önkormányzat ingatlanvagyonából semmi nem kerül át az ingatlankezelő vállalat romjain alakult részvénytársaság tulajdonába. Az IKV szociális alapú vagyona (a jóléti intézmények, az üdülők stb.) a dolgozókat illeti, alapítvány formájában. A többi vállalati vagyon az önkormányzat része lesz ebben az új rt.-ben. Nem lesz része viszont az apportvagyonnak az önkormányzati ingatlantulajdon. Ha ez az rt. létrejön, akkor az önkormányzat megteheti, hogy rábízta például a város lakásvagyonának kezelését, s a beszedett bérleti díjaknak úgy 15-20 százalékát megkapná az rt. e teendők ellátásáért, ám a többi természetesen az önkormányzatot illetné.

ÓDOR JÓZSEF

Közüzem

Mi legyen a sorsa az SZKV-nak, az IKV-nak, a VGV-nek és a többi önkormányzati vállalatnak? Erre keresi a választ a város vezetése, a polgármester és a bizottságok, a szenátorok soraiból a hozzáértő szakemberek és a laikus politikusok, de maguk az érintett cégek is. Városszerke folyóknak a találkozás. Lapunkban szeretnénk fórumot biztosítani minden szegedi polgár számára – nyugdíjastól a közgazdász menedzserig.

Kérjük, írják meg véleményüket, cseréljünk eszmét e hasábon, vitatkozzunk, gondolkodjunk együtt! Várjuk leveleiket, a borítékra írják rá: KÖZÜZEM.

De nemcsak papírra vetett nézeteikre vagyunk kíváncsiak. A Délmagyarország nyár derekán (az időpontot később közöljük) kerekasztalt szervez, jöjjenek el hozzánk, fejtsék ki itt gondolataikat! Öt hét alatt az öt önkormányzati vállalat mindegyike területekre kerül. A beszélgetéseken – reméljük – jelen lesznek az adott cég képviselői és a városi emberek is.

Csak profikkal érdemes

A hozzáértők véleménye szerint az önkormányzati törvény úgy is értelmezhető, hogy a város csak azt a vagyonot kapja meg, amely az önkormányzat tulajdonában levő vállalatok működéséhez alapvetően szükséges. E logikából az is következik, hogy a többit nem. Az önkormányzati vállalatok átalakulási elképzeléseiben valahol talán ez az értelmezés is mozgatóerő, de hogy milyen mértékben, azt nehéz megítélni. Básthy Gáborról az a hír járja, hogy holding-párti.

– A holding-elképzelést szakértői csoport dolgozta ki, s ez egységesen kezeli az önkormányzati vagyont, egyensúlyt keres a politikai és gazdasági (szakmai) szempontok között. A város vagyonának legnagyobb részét vagyongazdálkodó társaság, egy holding tulajdonába kellene adni. Ennek egyszemélyes tulajdonosa az önkormányzat lenne s bizonyos részeket csak a közgyűlés engedélyével lehetne értékesíteni. Az élen tanácsnok állna, s ezzel vége is a politikai kapcsolatnak.

– Hogyan alakulna a gazdasági tevékenység? – Non profit elven, a holding kezelné az önkormányzati vállalatok tulajdonát, az üzleti célra hasznosítható ingatlanokat, a város, illetve vállalatának egyéb vagyoni érdekeltségeit. Ide sorolható még a hatósági jogkörbe tartozó gazdálkodási tevékenység, például a telekértékesítés is.

– Hatósági jog és gazdálkodás? – Hatékony gazdálkodás sem hatósági, sem testületi módon nem megy, csak egyetlen politikus lenne, a tanácsnok, a többiek szakemberek, profi jogászok, mérnökök és közgazdászok. A vállalatokat ilyen társaságra kellene rábízni, egészen biztosan sok költségvetési kiadást megspórolhatna a város.

– Ez szépen hangzik, de hogyan működik? – Csak a nyereséget vonná el az egyes ágazatoktól, de úgy, hogy a működőképességet fenntartsa. Elsődleges az, hogy hatékonyra tegyék a

cégeket, az új, független szakemberek természetesen átvilágítással, átszervezéssel kezdenének. Szerintem a holding két év múlva már a saját lábán is megállna, addig pedig csökkenő mértékben igényelné a költségvetési támogatást.

– Az önállóságot nem a szolgáltatások árának emelésével érnek el?

– Van más út is, a holding egységes infrastruktúra-fejlesztést tudna megvalósítani, beleértve az elektromos energia elosztását és a gázszolgáltatást. Ehhez természetesen az kell, hogy szétrobbanjon az MVM és az OKGT, hiszen az önkormányzati törvény szerint a városi, belterületi szolgáltatás helyi érdekűségű lesz, ha azt nem országos hatáskörű szerv kezeli.

– Komoly gazdasági hatalom összpontosulna egyetlen kézben.

– Elképzelhető két holding is, az egyik az alapvető közszolgáltatásokat, a másik az egyéb vagyont kezelné, de kezdetben, az átalakulás folyamatában célszerű egyben tartani az egészet. Szakadni később is ráér.

– Hogyan kerülhető el a lobbizás, hiszen a non profit elv egyfajta közös kalapot is jelent, ha több ágazatot fog össze?

– Nagy pénzért, profikat kell alkalmazni a holdingnál, különben nincs értelme az egésznek. Ők kimerik a saját árukat azzal, hogy százmilliókat takaríthatnak meg a költségvetésnek.

KOVÁCS ANDRÁS

Tandíj: 1992 szeptemberétől

Universitas

Sokat foglalkoztatott a szegedi Universitas létrehozása, annak lehetőségei. Ervek és tények egymást érték, miközben Debrecenben az első magyar Universitas alapító okiratát június 22-én aláírták az Agrártudományi Egyetem, a Kossuth Lajos Tudományegyetem, az Orvostudományi Egyetem, a Református Teológiai Akadémia és az MTA Atommagkutató Intézetének vezetői. Az egyetemi központ-alapítás már része annak a feladatsornak, amely az egyetemek, főiskolák korszerűsítését, a hálózat fejlesztését szolgálja. A felsőoktatás modernizációjának kidolgozásában, megvalósításában részt vesz Bakos István, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium felsőoktatási és kutatási főosztályának vezetője, akivel az MTI munkatársa készített interjút. Ebből az interjúból idézzük a szegedi Universitas ügyét is érintő részleteket.

– Milyen gondokkal küszködik ma a felsőoktatás?

– 1948 után szovjet mintára a több karú, univerzális jellegű intézményeket Budapest, Debrecen, Pécs és Szegeden is szétszedték, az oktatás és a kutatás munkafolyamatait szétválasztották, az egyetemeket „felsőfokú iskolákká” fokozták le. A magyar felsőoktatásban jelenleg 60 állami és 16 egyházi tanintézet működik, ahol 17 ezer 300 oktatót és 103 ezer 500 hallgatót tanul. A széttagoltságra jellemző, hogy több tucat, az anyaintézettől távol eső, kis létszámú, kihelyezett tagozat működik, így valójában több mint 120 intézményből áll a hálózat, amelyet hat minisztérium irányít.

– A Debreceni Universitas milyen változást jelent a jelenlegi helyzetben?

– Néhány éven belül kialakulhat a modernizált tudományegyetem, amely egyértelműen az európai rendszerhez illeszkedve maga fogja meghatározni, hogy az új, születőben lévő felsőoktatási törvény alapján milyen tudományágakban, milyen szakembereket képez, milyen tudományos munkát vállal. Az új Universitas a kelet-magyarországi térség legnagyobb szellemi és tudományos műhelye lesz. Ebben az országgrésben pillanatnyilag nincs jogász- és közgazdász-képzés, hiány van idegenforgalmi és környezetvédő szakemberekből. E tények alapján az új tudományos és felsőoktatási központ eldönti: új szakokat nyit, vagy azt javasolja, hogy a szakemberképzés gondját más régióban, esetleg külföldi egyetemen oldják meg. A debrecenihez hasonló Universitas körvonalai bontakoznak ki Pécsen és Szegeden, ahol adottak a hagyományok. Hangsúlyozom, hogy a valódi Universitas nem az intézmények erőszakolt összehozásával jön létre, hanem önkéntes elhatározással. Ezáltal az univerzálisokba integrálódni szándékozó egyetemek, főiskolák, kutatóintézetek szövetkezése több irányú képzés és kutatás lehetőségeit teremti meg.

– Lesz-e elegendő pénz a felsőoktatás reformjára?

– Az új, úgynevezett normatív alapú támogatási rendszerben az állami segítség három pénzalapon történik majd. A képzési alap az oktatást szolgálja, és a hallgatói létszám, illetve a szakirányú képzés költségei alapján áll össze. A kutatási alappályázati rendszerben programokat, kutatási feladatokat finanszíroznak. A létesítményi alap az intézmények közgyűjteményeinek, sportlétesítményeinek, gyakorlóhelyeinek a költségeihez járul hozzá. A fejlesztési alap – negyedik segítőként – az intézmények beruházásait támogatja. A finanszírozás egyéb elemei közé tartozik a hallgatói ösztöndíj és szociális támogatás mellett bevezetendő tandíj, amelynek összegét, mértékét, differenciálását az intézmények maguk állapítják meg.

– Mikortól kezdve kell tandíjat fizetni?

– Úgy tervezzük, hogy az 1992-es költségvetési évben már a normatív alapú finanszírozási rendszer lép működésbe, tehát az 1992 szeptemberében kezdődő tanévtől kell majd tandíjat fizetni. Szeretném hangsúlyozni, hogy amíg a bérek, fizetések ilyen alacsony szinten mozognak, az egy évre, illetve két félévre befizetendő tandíj összege általában nem haladhatja meg az egy hónapi minimálbér összegét. Persze lesznek olyan intézetek, képzési helyek, ahol ennél jóval többet kérnek majd.

– Változik-e a felvételi rendszer?

– A Világbank szakértőinek elemzése szerint felsőoktatásunk mintegy két-három évtizeddel marad el az egyesülő európai országok felsőoktatásától, s gyökeres megújulás nélkül ez a lemaradás csak fokozódik. Nálunk a 18-22 éves korosztály tíz százaléka tanulhat tovább a felsőoktatásban. Nyugaton ez az arány 20, illetve 30 százalékos, így hazánkban az ezer lakosra jutó hallgatói létszám még fele akkora, sincs mint Nyugaton.

A vállalkozói igazolványokról

A polgármesteri hivatal eljárást indíthat

Mint azt tegnapi cikkünkben (Las Vegas vagy egyetemi város?) írtuk: július 15-éig érvényüket veszítik a közterület-foglalási engedélyek. A vállalkozói igazolványok pedig önmagukban nem elegendőek, hogy azokkal piaci tevékenységet folytassanak az ABC-k közelében. Ehhez a területkezelők hozzájárulása szükséges – újbóli elnyeréséért a polgármesteri hivatalhoz kell fordulniuk az érdekelteknek.

Átalakulni csak fokozatosan...

Mennyi lesz a nevető részvény?

– Nem mai ötlet ez, régóta figyeljük és olvassuk a szakirodalmat, s röviddel az önkormányzat megalakulása után felvettük a kapcsolatot az új gazdával, a város vezetésével. Decemberben készült egy összefoglaló anyag, amely bemutatta az IKV-t s ez tartalmazott egy nagyon rövid értékelést is a lehetséges jövőbeni átalakulásról.

– Az utóbbinak mi volt a lényege?

– A gondolatfelvetés még két változatot említett, az egyik a részvénytársasági forma, a másik a vagyongazdálkodó holding – kft., átalakulás.

– Ebből mára csak az rt. maradt?

– Körülbelül 30 milliárd forintot az az épületvagyon, ami jövőben az önkormányzat tulajdonába kerül. Az ügben még minden mozog, de az elfogadott törvény már ezt sejteti. Ez az érték túl nagy ahhoz, hogy az

Az állam mára csaknem teljesen kivonult a lakáspiacról, a később döntő többségében önkormányzati tulajdonba kerülő bérházakkal azonban jelenleg még rendelkezik. Már a Németh-kormány idején világsági vált, a hagyományos ingatlankezelés tovább nem folytatható, s a napjainkra felgyorsuló változások csak megerősítik az átalakulás igényét. Tóth Derső, a Szegedi Ingatlankezelő Vállalat igazgatója a gazdálkodási forma megváltoztatásának kérdésében részvénytársaság-párti.

egyik nap még az IKV, a következő pedig már valaki más kezelje. Mindenképpen kell egy átmeneti időszak, hiszen ma még az állam a tulajdonos, vagyis gyakorlatilag nincs igazi gazda.

– Ebben a bizonytalan helyzetben milyen érvek szólnak az rt.-forma mellett?

– Az IKV részvénytársasággá történő átalakulása után is az önkormányzat vállalata marad, így az a törvény, amely véglegesen a

város tulajdonába adja az épületvagyonot, már egy rt.-t és nem a régi szervezetet találja.

– Az önkormányzat mellett ki lenne még tulajdonos az elképzelt részvénytársaságban?

– Zártkörű alapításban gondolkodunk, a 75 százalékos önkormányzati részesedéstől, 25 százalék a dolgozói alapítvány tulajdonába kerülne.

– Nem magas egy kicsit ez a „nevető” részvényarány?

K. A.